

Martin Bacháček píše purkmistru a radě města Kostelce nad Labem

„Službu svú vzkazuji se. Na jiném jsem nebyl, než abych jak slovy, tak i skutečně Johannem Aciculam, správce školy Vaší, pro takové jeho výstupy, jakž se v předšlém psaní dokládá, potrestal, jakož žádnému v tom pro Boha a svědomí naše seděti a takovým rozpustilostem se dívati nemůžeme: než že páni tak snadně od svého upustili a jeho mně z trestání vyňali, jest mi skoro s podivením. Nic míněji, aby řečeno nebylo, že jsem tak na přímluvu Vaší nic nechtěl učiniti a některak příkřej že jsem k němu přistoupil, i to jsem učinil a od mého předsevzetí upustil s tou žádostí, aby pan purkmistr a páni pánům inspektorům školy poručení učinili, aby začasť do ní, jakožto do pokladu města Kostelce, pohlídali i také na chvilku poslechli, jak bedlivě a věrně jeden i druhý správce povinnost povolání svého vykonávají; a kdyby tu něco toho spatřili, co by se dalo proti přiměřenému pořádku, studiorum školy Vaší, aby se ozvali buďto na V. M., anebo bez dalšího zaneprázdnění na nás, vrchnost jejich, vznesli: má ta věc k slušné nápravě přivedena býti. Examina také v určitých časech, buďto ve čtvrt letě, anebo jak nařízeno jest, aby se vykonávala a některé osoby z prostředků V. M. k tomu voleny byly, a já sám, pokud milý pan Bůh zdraví příti ráčí, nebudu se leknovati, abych se neměl k některému takovému examenu dítek jak domácích tak i mládeže přespolní vypraviti, tak aby oni s obojí strany, jak učitelové, tak i učedníci na sobě buďto pro pochvalu anebo některé pohanění lepší pozor měli a ty takové visitationes netoliko k vzdělání mládeže, ale i také k vyšetření v škole hospodářství a čistoty zachování a některého nebezpečství odvrácení vykonávány byly. Jsem té naděje k panu purkmistru a k pánům, že tato má na psaní V. M. daná odpověď a maličké vnuknutí v dobré obrácena bude. S tím milost boží rač býti s námi se všemi.

Dán v kolleji císaře Karla Čtvrtého jinak Veliké v Starém Městě pražském, ve čtvrtek den sv. Šťastného zbožného léta 1599.“

(Paměti o školách českých, listář školství českého v Čechách a na Moravě od 1. 1598 do 1616 s doklady starší i pozdější doby. Ed. František Dvorský. Praha 1886, s. 4.

M. Martin Bacháček z Nauměřic purkmistru a radě města Kostelce na Labi o potrestání jich správce školního. 14. ledna 1599.)

• • •

System latinského městského školství organizovaného pražskou univerzitou byl co do své hustoty, účinnosti, funkčnosti a organizace evropsky ojedinelý. Velmi dobrou úroveň mělo i školství luteránské, svázané s německými univerzitami, stejně tak

9) Bratrské školy se dělily na tři druhy. Prvním typem byly školy elementární, působící u bratrských sborů, na kterých se vyučovalo čtení, psaní, náboženství a duchovní zpěv. Druhý typ představovaly nižší bratrské školy poskytující elementární vzdělání a latinu. Třetím typem byly vyšší bratrské školy neboli gymnázia, které připravovaly ke studiu na univerzitě a žáci se zde učili částečně sedmeru, latině, řečtině a hebrejštině.

10) Pešek, *Pražská univerzita*, s. 220–222.